

Wyniki monitoringu sierpika różnolistnego *Serratula lycopifolia*

Spis treści

1. WYNIKI MONITORINGU SIERPIKA RÓŻNOLISTNEGO SERRATULA LYCOPIFOLIA – CAŁA POLSKA WPROWADZENIE	2
2. WYNIKI MONITORINGU SIERPIKA RÓŻNOLISTNEGO SERRATULA LYCOPIFOLIA W REGIONIE ALPEJSKIM.....	5
3. WYNIKI MONITORINGU SIERPIKA RÓŻNOLISTNEGO SERRATULA LYCOPIFOLIA W REGIONIE KONTYNENTALNYM	6
II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA	6
II.A.1. WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM NA STANOWISKACH	8
II.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM - NA STANOWISKACH	10
II. B. POZOSTAŁE TABELY NA POZIOMIE STANOWISKA :.....	11
III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000	17
III.A.1. WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM	19
III.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM – NA OBSZARACH NATURA 2000	21
III.B. POZOSTAŁE TABELY DOTYCZĄCE OBSZARÓW NATURA 2000	21
4. WYNIKI MONITORINGU SIERPIKA RÓŻNOLISTNEGO SERRATULA LYCOPIFOLIA CAŁA POLSKA PODSUMOWANIE	26
IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCEJ I NWAŻYJNYCH	26
V. UWAGI DO METODYKI EWENTUALNE PROPOZYCJE ZMIAN NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ.....	27
VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH	27
VII. INNE UWAGI	27
VIII. WYKONAWCY MONITORINGU	27
IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU RODZAJU	28

1. Wyniki monitoringu sierpika różnolistnego *Serratula lycopifolia* – cała Polska wprowadzenie

I. INFORMACJE OGÓLNE

1. KOD i nazwa rodzaju

4087 *Serratula lycopifolia* L. – sierpik różnolistny

2. Informacja w jakich regionach biogeograficznych występuje dany gatunek

Kontynentalny

3. Koordynatorzy główni: obecny i w poprzednich badaniach

2006-2008 Joanna Perzanowska

2013-2014 Joanna Perzanowska

2015-2018 Grzegorz Leśniański

4. Koordynatorzy krajowi: obecny i w poprzednich badaniach

2006-2008 Joanna Perzanowska

2013-2014 Joanna Perzanowska

2015-2018 Katarzyna Kot

5. Ewentualni współpracownicy obecni i w poprzednim badaniu

2006-2008 brak

2013-2014 brak

2015-2018 brak

6. Eksperti lokalni obecni i w poprzednich badaniach

2006-2008 Joanna Perzanowska

2013-2014 Joanna Perzanowska

2015-2018 Bogusław Binkiewicz

Rysunek 1: Sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia*

7. Lata i miesiące obecnych i poprzednich badań z informacją, czy jeżeli były istotne różnice w porze badań oraz warunkach pogodowych pomiędzy kolejnymi powtórzeniami badań, mogły one wpłynąć na różnice w wynikach badań – zestawienie

Monitorowane stanowiska sierpika różnolistnego <i>Serratula lycopifolia</i>	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych			Region biogeograficzny	Uwagi
	Poprzednio 2006-2008	Poprzednio 2013-2014	Teraz 2015-2018		
Rezerwat przyrody Skorocice	lipiec	czerwiec	czerwiec	kontynentalny	Stanowisko monitorowane po raz pierwszy w 2006 roku
Górki	lipiec	czerwiec	czerwiec	kontynentalny	Stanowisko monitorowane po raz pierwszy w 2008 roku

Różnice między terminami badań w poszczególnych latach były niewielkie (maksymalnie różnica 1 miesiąca). W obu przypadkach termin dopasowany był do optimum wegetacji omawianego gatunku, stąd najprawdopodobniej nie miał istotnego wpływu na uzyskane wyniki.

8. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy (cykle), ile nowych, ile usuniętych oraz niemonitorowanych w danym etapie

Tab. 1. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy badań dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia*, monitoring zakończony – stan badań na koniec 2016 r.

W latach (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych stanowisk gatunku sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i>			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Pozostała liczba stanowisk do monitorowania w bieżącym cyklu	Uwagi
		W regionie ALP	W regionie CON	RAZEM				
2006-2008	2006, 2008	Nie występuje	2	2	-	-	-	2006-2008 był pierwszym cyklem monitoringu, w którym monitorowano sierpika różnolistnego
2013-2014	2013	Nie występuje	2	2	-	-	-	-
2015-2018	2016	Nie występuje	2	2	-	-	-	-

Tab. 1A. Liczba obszarów przypadająca na poszczególne etapy badań dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia*, monitoring zakończony – stan badań na koniec 2016 r.

W latach (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych obszarów z gatunkiem sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i>	Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Pozostała liczba obszarów do monitorowania w bieżącym cyklu	Uwagi
2006-2008	2008	1	-	-	-	-
2013-2014	2013	1	-	-	-	-
2015-2018	2016	1	-	-	-	-

9. Informacja czy była zmieniana metodyka, w tym waloryzacja oraz kiedy i na czym polegała.

W trakcie pierwszego monitoringu w 2006 roku (stanowisko w Skorocicach) nie były oceniane następujące wskaźniki: liczba osobników oraz wysokie byliny/gatunki ekspansywne-konkurencyjne, wysokość runi, wołtok, negatywne wpływy z otoczenia. Były natomiast oceniane wskaźniki: ocienienie oraz uwodnienie terenu/wilgotność podłoża. Od 2008 roku zmieniono metodykę, na zgodną z aktualną, z jednym wyjątkiem – oceniano wówczas dodatkowo wskaźnik zagęszczenie, obecnie nie uwzględniany osobno.

10. Informacja o ewentualnym wykorzystaniu wyników z innych projektów.

Przy ocenie tendencji ilościowych populacji sierpika różnolistnego wykorzystano publikowane informacje zawarte w opracowaniach: "Roślinność rezerwatu stepowego „Skorocice” koło Buska." (Medwecka-Kornaś. A. 1959, Ochrona Przyrody 26: 172–260), "Nowe stanowisko sierpika różnolistnego *Serratula lycopifolia* na terenie Niecki Nidziańskiej" (Kruk J. & Cieślak P. 2011, Chrońmy Przyrodę Ojczyzną 67(4): 354–357) oraz w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin (2014).

11. Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji, ocena właściwego rozmieszczenia stanowisk

Monitoring, zarówno w obecnym jak i poprzednim okresie objął wszystkie aktualnie znane stanowiska gatunku w kraju, czyli 100%. Nie ma obecnie możliwości modyfikacji listy stanowisk

Rysunek 2: Mapa rozmieszczenia monitorowanych stanowisk gatunku

12. Informacja o liczbie działek prywatnych

Stanowisko Rezerwat Przyrody Skorocice (PLH260003 Ostoja Nidziańska, woj. świętokrzyskie) położone jest na prywatnej działce, nie dotyczy pozostałych stanowisk.

2. Wyniki monitoringu sierpika różnolistnego *Serratula lycopifolia* w regionie alpejskim

W regionie alpejskim nie prowadzono monitoringu ze względu na brak zidentyfikowanych stanowisk gatunku.

3. Wyniki monitoringu sierpika różnolistnego *Serratula lycopifolia* w regionie kontynentalnym

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab.2. Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* – monitoring zakończony – stan wyników badań na koniec roku 2016

Nazwa parametru/ Stan ochrony	Nazwa wskaźnika/ Nazwa parametru	OCENA stanu gatunku sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i> na stanowiskach												Suma monitorowanych stanowisk			
		Liczba stanowisk z daną oceną:															
		FV			U1			U2			XX			poprzednio		teraz	
		poprzednio	teraz	2006-2008	2013-2014	2015-2016	poprzednio	teraz	2006-2008	2013-2014	2015-2016	poprzednio	teraz	2006-2008	2013-2014	2015-2016	poprzednio
Populacja	Liczba osobników ¹⁾	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2
	Typ rozmieszczenia	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2
	Liczba osobników generatywnych	-	1	-	1	1	2	-	-	-	1	-	-	2	2	2	2
	Liczba osobników wegetatywnych	-	2	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-	2	2	2	2
	Obecność siewek	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	2	2	2
	Stan zdrowotny	1	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	2	2
	Parametr Populacja	-	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	2	2	
Siedlisko gatunku	Powierzchnia potencjalnego siedliska	-	1	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-	2	2	2	
	Powierzchnia zajętego siedliska	1	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	
	Fragmentacja siedliska	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2	2	
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	1	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	2	2	
	Wysokie byliny/gatunki ekspansywne – konkurencyjne	-	1	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	1	2	2	
	Wysokość runi	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2	2	
	Wojłok (martwa materia organiczna)	1	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	1	2	2	
	Miejsca do kiełkowania	1	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	2	2	
	Negatywne wpływy z otoczenia	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2
	Parametr Siedlisko gatunku	-	-	-	2	2	1	-	-	1	-	-	-	2	2	2	
Perspektywy ochrony		-	-	1	2	2	1	-	-	-	-	-	-	2	2	2	
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)		-	-	-	2	2	1	-	-	1	-	-	-	2	2	2	

¹⁾podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny

Tab. 2A. Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony wskaźników i parametrów łącznie tylko na tych stanowiskach (2), na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* - monitoring zakończony – stan wyników badań na koniec roku 2016 r.

Nazwa wskaźnika i parametru/Stan ochrony		ZMIANY OCEN gatunku sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i>							Suma stanowisk, na których powtarzano badania
		Liczba stanowisk z daną zmianą oceny, w tym rzeczywistą							
		poprawa			pogorszenie			brak zmian	
		o 1 stopień	o 2 stopnie (z U2 na FV)	Razem poprawa	o 1 stopień	o 2 stopnie (z FV na U2)	Razem pogorszenie		
Populacja	<u>Liczba osobników¹⁾</u>	-	-	-	-	-	-	2	2
	Typ rozmieszczenia	-	-	-	-	-	-	2	2
	Liczba osobników generatywnych	-	-	-	1	-	1	1	2
	Liczba osobników wegetatywnych	-	-	-	2	-	2	-	2
	Obecność siewek	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stan zdrowotny	-	-	-	-	-	-	2	2
	Parametr Populacja	-	-	-	2	-	2	-	2
Siedlisko gatunku	Powierzchnia potencjalnego siedliska	1	-	1	-	-	-	1	2
	Powierzchnia zajętego siedliska	-	-	-	-	-	-	2	2
	Fragmentacja siedliska	-	-	-	-	-	-	2	2
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	-	-	-	-	1	1	1	2
	<u>Wysokie byliny/gatunki ekspansywne – konkurencyjne</u>	-	-	-	2	-	2	-	2
	<u>Wysokość runi</u>	-	-	-	1	-	1	1	2
	<u>Wojłok (martwa materia organiczna)</u>	-	-	-	-	-	-	2	2
	Miejsca do kiełkowania	1	-	1	-	-	-	1	2
	Negatywne wpływy z otoczenia	-	-	-	2	-	2	-	2
Parametr Siedlisko gatunku	-	-	-	1	-	1	1	2	
Parametr Perspektywy ochrony	1	-	1	-	-	-	1	2	
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)	-	-	-	1	-	1	1	2	
UWAGI: np. podanie informacji o zmianach pozornych	Uwaga! W przypadku wskaźnika obecność siewek ze względu na jego nieokreślony stan (XX) w 2013 roku nie można określić trendu zmiany oceny.								

¹⁾podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny

OMÓWIENIE I PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

II.A.1 Wskaźniki stanu ochrony, aktualne oddziaływania i przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym kontynentalnym na stanowiskach 1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników populacji na stanowiskach

Liczba osobników (kardynały) – ocena FV.

Na obu monitorowanych stanowiskach stwierdzono liczebność porównywalną względem poprzedniego cyklu monitoringu. Wskaźnik uzyskał identyczną ocenę. Na stanowisku w Skorocicach stwierdzono około 500 różyczek liściowych (75 w 2006 r. i 400-500 w 2013 r.), w Górkach – około 650 (200 w 2008 r., i 600-800 w 2013 r.).

Typ rozmieszczenia – ocena FV.

Na każdym z monitorowanych stanowisk stwierdzono skupiskowy typ rozmieszczenia. Wskaźnik oceniony tak samo jak w poprzednim okresie monitoringowym.

Liczba osobników generatywnych – ocena U1.

Na jednym z monitorowanych stanowisk (Skorocice) stwierdzono mniejszą liczbę pędów generatywnych niż w poprzednim cyklu monitoringu (86 w 2016 r. oraz 193 w 2013 r.), natomiast na stanowisku w Górkach liczba pędów generatywnych była wyższa (122 w 2016 r. i 36 w 2013 r.). Obie oceny to U1, w 1 przypadku (Skorocice) nastąpiło obniżenie oceny względem poprzedniego okresu monitoringowego.

Liczba osobników wegetatywnych – ocena U1.

Na obu stanowiskach stwierdzono zwiększenie udziału pędów wegetatywnych w populacjach względem ubiegłego okresu monitoringowego, stąd obniżono ocenę wskaźnika z FV na U1.

Obecność siewek – ocena FV.

Na obu monitorowanych stanowisk odnotowano obecność siewek, szczególnie w Skorocicach, gdzie były widoczne w płatach odkrytej gleby w zaroślach. W poprzednim okresie monitoringowym wskaźnik oceniono jako XX (nieznany).

Stan zdrowotny – ocena FV.

Na żadnym z 2 monitorowanych stanowisk nie stwierdzono zmian chorobowych ani uszkodzeń pędów spowodowanych działalnością zwierząt. Na stanowisku w Skorocicach stwierdzono jedynie zaschnięcie pędów kwiatowych rozwijających się warunkach znacznego ocienienia. Wskaźnik oceniony tak samo jak w poprzednim okresie monitoringowym.

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników siedliska gatunku na stanowiskach

Powierzchnia potencjalnego siedliska – FV.

Stwierdzono zarówno utrzymanie powierzchni potencjalnego siedliska (Skorocice) jak również jej powiększenie (Górki, z 1-1,5 ar do 4-5 ar) względem poprzedniego cyklu monitoringu, dzięki przeprowadzonym w 2015 roku zabiegom ochronnym polegającym na usunięciu części drzew i krzewów przez Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych w ramach projektu LIFE13 NAT/PL/000038 „Ochrona cennych siedlisk przyrodniczych na Pomorzu”. Teren dodatkowo ma być ekstensywnie wypasany. Wykonane i planowane zabiegi najprawdopodobniej będą sprzyjać trwaniu i rozwojowi populacji sierpika.

Powierzchnia zajętego siedliska – FV.

W przypadku obu stanowisk stwierdzono utrzymanie dotychczas zajmowanej przez gatunek powierzchni. Wskaźnik oceniony tak samo jak w poprzednim okresie monitoringowym.

Fragmentacja siedliska – FV i U1.

Na obu stanowiskach ocena wartości wskaźnika nie zmieniła się – w przypadku stanowiska w Górkach jest to nadal FV, w Skorocicach – U1.

Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (kardynałny) – U1 i U2.

W poprzednim cyklu monitoringu na obu stanowiskach wartość wskaźnika oceniona na FV. W obecnym cyklu obniżono oceny, ze względu na silne zagrożenie sukcesją, co szczególnie dotyczy stanowiska w Skorocicach.

Wysokie byliny/gatunki ekspansywne – konkurencyjne – U1 i U2.

W poprzednim cyklu monitoringu na stanowisku Górki wartość wskaźnika oceniono na FV, a na stanowisku Skorocice na U1. Obecnie na obu stanowiskach ocena wartości wskaźnika została obniżona o jeden stopień. Powodem jest ekspansja takich gatunków jak kłosownica pierzasta i perz siny.

Wysokość runi – FV i U1.

W poprzednim cyklu monitoringu na stanowisku Górki wartość wskaźnika oceniona na FV, w Skorocicach na U1. W obecnym cyklu utrzymano te oceny.

Wojłok (martwa materia organiczna) (kardynałny) – U1.

Wskaźnik oceniono w przypadku obu stanowisk na U1, tak samo jak w poprzednim okresie monitoringowym.

Miejsca do kiełkowania – FV i U1.

W poprzednim cyklu monitoringu na obu stanowiskach wartość wskaźnika oceniona na U1. Obecnie w jednym przypadku stwierdzono poprawę (Skorocice) a w jednym utrzymanie się stanu z poprzedniego cyklu (Górki). W przypadku stanowiska w Skorocicach stwierdzono liczne siewki rozwijające się w warstwie odsłoniętej gleby w zaroślach śliw na obrzeżu murawy.

Negatywne wpływy z otoczenia – U1.

Ze względu na bliskość użytków rolnych w sąsiedztwie obu stanowisk, obniżono ocenę wskaźnika z FV w poprzednim cyklu monitoringu do U1 w obecnym cyklu.

II.A.2. Stan ochrony i jego parametry w regionie biogeograficznym kontynentalnym - na stanowiskach

1. Stan i zmiany w czasie parametru populacji na stanowiskach

Stan populacji w regionie kontynentalnym (a tym samym w Polsce) został określony jako niezadowolający (**U1**).

Stan parametru niezadowolający, gorszy w stosunku do poprzedniego okresu monitoringowego, kiedy na obu stanowiskach otrzymał ocenę FV. Na obniżenie oceny wskaźnika wpłynął duży udział osobników będących w stadium wegetatywnym.

2. Stan i zmiany w czasie parametru siedlisko gatunku na stanowiskach

Stan siedliska w regionie kontynentalnym (a tym samym w Polsce) został określony jako zły (**U2**).

Ocena U1 i U2 – stan parametru niezadowolający (Górki) i zły (Skorocice), odpowiednio bez zmian oraz pogorszenie oceny w stosunku do poprzedniego okresu monitoringowego. Powodem obniżenia oceny była postępująca sukcesja w kierunku zbiorowisk zaroślowych (wskaźnik „stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą”), rozwój gatunków ekspansywnych oraz negatywne wpływy z otoczenia.

3. Stan i zmiany w czasie parametru perspektywy ochrony gatunku na stanowiskach

Perspektywy ochrony w regionie kontynentalnym (a tym samym w Polsce) zostały określone jako niezadowolające (**U1**).

Ocena FV i U1 – stan parametru właściwy i niezadowolający, dla 1 stanowiska wzrost (Górki) a dla 1 bez zmian (Skorocice) w stosunku do poprzedniego okresu monitoringowego. Polepszenie oceny wynikało z przeprowadzonych w 2015 roku zabiegom ochronnym polegającym na usunięciu części drzew i krzewów przez Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych w ramach projektu LIFE13 NAT/PL/000038 „Ochrona cennych siedlisk przyrodniczych na Poniidziu”. Teren dodatkowo ma być ekstensywnie wypasany.

4. Stan ochrony gatunku i jego zmiany w czasie na stanowiskach

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym został określony jako zły (**U2**).

Ocena ogólna dla stanowiska w Skorocicach zmieniała się od U1 do U2 (2006 – U1, 2013 – U1, 2016 – U2) a w Górkach pozostawała na tym samym poziomie przez kolejne cykle monitoringu (2008 – U1, 2013 – U1, 2016 - U1).

II. B. POZOSTAŁE TABELY NA POZIOMIE STANOWISKA :

Tab. 3. Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* monitoring zakończony – stan wyników badań na koniec roku 2016

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Oceny gatunku sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i> na poszczególnych stanowiskach											
						Populacja			Siedlisko gatunku			Perspektywy ochrony			Stan ochrony (ocena ogólna)		
						Poprzednio	Teraz		Poprzednio	Teraz		Poprzednio	Teraz		Poprzednio	Teraz	
						2006-2008	2013-2014	2015-2018	2006-2008	2013-2014	2015-2018	2006-2008	2013-2014	2015-2018	2006-2008	2013-2014	2015-2018
1.	PLH260003	Ostoja Nidziańska	świętokrzyskie	1	Rezerwat przyrody Skorocice	U1	FV	U1	U1	U1	U2	U1	U1	U1	U1	U1	U2
2.	PLH260003	Ostoja Nidziańska	świętokrzyskie	96	Górki	U1	FV	U1	U1	U1	U1	U1	U1	FV	U1	U1	U1
Suma poszczególnych ocen stanowisk					FV	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
					U1	2	-	2	2	2	1	2	2	1	2	2	1
					U2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
					XX	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM liczba ocenianych stanowisk/ ocen						2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2
UWAGI: brak																	

Tab. 4. Aktualne oddziaływania łącznie - dane ogólne - na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* – monitoring zakończony – stan wyników badań na koniec roku 2016

KOD	AKTUALNE ODDZIAŁYWANIE	Uszczegółowienie - wytłumaczenie na czym ono polega	Liczba stanowisk z danym oddziaływaniem - razem			Liczba stanowisk gatunku sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i> z danym oddziaływaniem i intensywnością																									
						Wpływ																									
			2006-2008	2013-2014	2015-2018	Poprzednio 2009-2011									Poprzednio 2013-2014									Teraz 2015-2018							
						+			0			-			+			0			-			+		0		-			
			A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C		
A02	Zmiana sposobu uprawy	-	0/2	1/2	0/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
A04.02	Wypas	Wypas krów w okolicy.	1/2	0/2	0/2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
A04.03	Zarzucenie pasterstwa	-	0/2	1/2	0/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-					
B01	Zalesianie	-	0/2	0/2	1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1					
D01.01	Ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	-	0/2	1/2	0/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-					
E03.04	Inne odpady	Pojedyncze śmieci	0/2	0/2	1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1					
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	-	1/2	0/2	1/2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-					
J01.01	Wypalanie	Wypalanie murawy	1/2	0/2	0/2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
K02.01	Ewolucja biocenotyczna	Postępujący proces sukcesji – zwiększenie bujności murawy.	1/2	1/2	1/2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-				
K02.02	Wyschnięcie / nagromadzenie materii organicznej	Nagromadzenie wojłoku.	1/2	0/2	0/2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
K04	Międzygatunkowe interakcje wśród roślin	Ocienienie przez drzewa i krzewy	1/2	0/2	0/2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
K04.01	Konkurencja	-	0/2	1/2	0/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-					
Liczba stanowisk, na których zdiagnozowano oddziaływania o danym wpływie i intensywności/liczba wszystkich monitorowanych stanowisk						1/2	0/2	1/2	0/2	0/2	0/2	0/2	2/2	2/2	0/2	0/2	0/2	0/2	1/2	0/2	1/2	2/2	0/2	0/2	0/2	0/2	0/2	1/2	1/2	0/2	2/2
Liczba wystąpień oddziaływań o określonym wpływie i intensywności /liczba						1/1	0/0	1/1	0/0	0/0	0/0	0/0	2/2	2/2	0/0	0/0	0/0	0/0	1/0	1/1	1/1	2/2	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	1/1	1/1	0/0	2/2

KOD	AKTUALNE ODDZIAŁYWANIE	Uszczegółowienie - wy tłumaczenie na czym ono polega	Liczba stanowisk z danym oddziaływa ni em - razem			Liczba stanowisk gatunku sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i> z danym oddziaływaniem i intensywnością																													
			2006- 2008	2013- 2014	2015- 2018	Wpływ									Poprzednio 2009-2011									Poprzednio 2013-2014						Teraz 2015-2018					
						+			0			-			+			0			-			+			0			-					
						A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C						
stanowisk, na których zdiagnozowano oddziaływania o danej intensywności								0	0	0				0	0	0	0	1	0																

Tab.4.A. Zmiany¹⁾ aktualnych oddziaływań łącznie na stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* - monitoring zakończony – stan wyników na 2016 r.

KOD	AKTUALNE ODDZIAŁYWANIE	Uszczegółowienie - wy tłumaczenie na czym ono polega	Liczba stanowisk gatunku sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i> z danym oddziaływaniem razem	Liczba stanowisk na których nie nastąpiły zmiany -	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa ↑ w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie ↓ w tym w intensywności
A02	Zmiana sposobu uprawy	-	1/2	1	0	0
A04.03	Zarzucenie pasterstwa	-	1/2	1	0	0
B01	Zalesianie	-	1/2	0	0	1
D01.01	Ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	-	1/2	0	1	0
E03.04	Inne odpady	Pojedyncze śmieci (butelki, puszki)	1/2	0	0	1
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	-	1/2	0	0	1
J01.01	Wypalanie	Wypalanie murawy	1/2	0	1	0
K02.01	Ewolucja biocenotyczna	Postępujący proces sukcesji – zwiększenie bujności murawy.	1/2	0	0	1
K02.02	Wyschnięcie / nagromadzenie materii organicznej	Nagromadzenie wojłoku.	1/2	0	1	0
K04	Międzygatunkowe interakcje wśród roślin	Ocienienie przez drzewa i krzewy	1/2	0	1	0
K04.01	Konkurencja	-	1/2	0	1	0
Podsumowanie zmian						

1) Przy uwzględnieniu wszystkich okresów badawczych

STAN I ZMIANY W CZASIE POSZCZEGÓLNYCH AKTUALNYCH ODDZIAŁYWAŃ DLA GATUNKU NA STANOWISKACH

Podsumowanie:

A02 Zmiana sposobu uprawy – oddziaływanie odnotowane w poprzednim cyklu monitoringu, obecnie nie stwierdzone (rodzaj użytkowania nie zmienił się od poprzedniego cyklu).

A04.02 Wypas – oddziaływanie odnotowane w pierwszym cyklu monitoringu, w cyklu drugim i obecnym już nie wykazywane – nie zachodzi.

A04.03 Zarzucenie pasterstwa – oddziaływanie odnotowane w poprzednim cyklu monitoringu, obecnie nie stwierdzone (rodzaj użytkowania nie zmienił się od poprzedniego cyklu).

D01.01 Ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe – oddziaływanie negatywne o małym natężeniu odnotowane w poprzednim cyklu monitoringu, obecnie nie stwierdzone.

E03.04 Inne odpady, zaśmiecanie terenu. Na 1 stanowisku stwierdzono obecnie zaśmiecanie obszaru puszkami i butelkami w obecnym cyklu monitoringu.

Oddziaływanie uznano za negatywne, o słabym natężeniu. Oddziaływanie wykazane po raz pierwszy.

G05.01 Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie. Oddziaływanie stwierdzone w pierwszym i ostatnim cyklu monitoringu. Wcześniej ocenione jak negatywne o słabym natężeniu, obecnie – jako neutralne o słabym natężeniu. Zmiana klasyfikacji wynika z faktu, że oddziaływanie nie wpływa bezpośrednio na populację gatunku.

J01.01 Wypalanie - oddziaływanie odnotowane w pierwszym cyklu monitoringu, w cyklu drugim i obecnym już nie wykazywane – nie zachodzi.

K02.01 Ewolucja biocenotyczna. Postępujące procesy sukcesji, typowe dla nieużytkowanych muraw kserotermicznych powodują zwiększenie bujności murawy, a w konsekwencji mogą ograniczać występowanie gatunków o słabej sile konkurencji. Oddziaływanie negatywne, wykazywane dla jednego stanowiska we wszystkich cyklach monitoringu. Zmieniono ocenę natężenia – ze średniej na silną, ze względu na zarastanie stanowiska w Skorocicach.

K02.02 Nagromadzenie materii organicznej, gromadzenie wojłoku - oddziaływanie odnotowane w pierwszym cyklu monitoringu, w cyklu drugim i obecnym już nie wykazywane.

K04 Międzygatunkowe interakcje wśród roślin. Oddziaływanie odnotowane w pierwszym cyklu monitoringu, w cyklu drugim i obecnym już nie wykazywane.

K04.01 Konkurencja. Oddziaływanie negatywne o małym natężeniu odnotowane w drugim cyklu monitoringu, w cyklu pierwszym i trzecim nie wykazywane.

Komentarz:

Zmiany oddziaływań zachodzące na przestrzeni monitoringu są niewielkie. W 2016 stwierdzono zanik oddziaływań: A02 Zmiana sposobu uprawy, D01.01 Ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe, J01.01 Wypalanie, K04 Międzygatunkowe interakcje wśród roślin oraz K04.01 Konkurencja. Obecnie za najgroźniejsze oddziaływanie należy uznać postępujący proces sukcesji prowadzący do zarastania siedliska.

Tab.5.A. Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* – monitoring zakończony – stan na rok 2016.

KOD	ZAGROŻENIE PRZEWIDYWANE W PRZYSZŁOŚCI	Uszczegółowienie - wytłumaczenie na czym ono polega	Liczba stanowisk sierpika różnolistnego <i>Serratula lycopifolia</i> - razem	Liczba stanowisk na których nie nastąpiły zmiany -	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa ↑ w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiła pogorszenie ↓ w intensywności
B01	Zalesianie	-	1/2	0	1	0
K02.01	Ewolucja biocenotyczna	Postępujący proces sukcesji – zwiększenie bujności murawy.	2/2	1	0	1
K02.02	Wyschnięcie / nagromadzenie materii organicznej	Nagromadzenie wołoku.	2/2	0	0	2
K02.03	Eutrofizacja	-	1/2	0	1	0
K04.01	Konkurencja	-	1/2	0	1	0
Suma stanowisk (podsumowanie zmian)						

STAN I ZMIANY W CZASIE W ZAKRESIE I INTENSYWNOŚCI POSZCZEGÓLNYCH PRZEWIDYWANYCH ZAGROŻEŃ DLA GATUNKU NA STANOWISKACH

Podsumowanie:

B01 Zalesianie. Zagrożenie prognozowane w 2013 roku, obecnie nie przewidywane.

K02.01 Ewolucja biocenotyczna, postępujący proces sukcesji powodujący zwiększenie bujności murawy. Zagrożenie przewidywane obecnie na obu monitorowanych stanowiskach, na jednym ocenione jako wzrastające względem poprzedniego cyklu.

K02.02 Nagromadzenie materii organicznej. Zagrożenie przewidywane na obu stanowiskach, w poprzednim monitoringu nie wykazywane.

K02.03 Eutrofizacja. Zagrożenie prognozowane na 1 stanowisku w poprzednim cyklu monitoringu, obecnie nie wykazane.

K04.01 Konkurencja. Zagrożenie prognozowane na 1 stanowisku w obecnym i poprzednim cyklu, zmalała jednak ocena jego intensywności.

Komentarz:

Najpoważniejszym zagrożeniem dla populacji sierpika jest ewolucja biocenotyczna – postępujące procesy sukcesji prowadzące do przemian w charakterze siedliska.

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab.6. Oceny stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* - monitoring zakończony - stan wyników badań na koniec roku 2016

Nazwa parametru/ Stan ochrony	Nazwa wskaźnika/ Nazwa parametru	OCENA stanu gatunku sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i> na obszarach Natura 2000											Suma monitorowanych obszarów			
		Liczba obszarów z daną oceną:														
		FV			U1			U2			XX		poprzednio	teraz		
		poprzednio	teraz		poprzednio	teraz		poprzednio	teraz		poprzednio	teraz				
2006- 2008	2013- 2014	2015- 2016	2006- 2008	2013- 2014	2015- 2016	2006- 2008	2013- 2014	2015- 2016	2006- 2008	2013- 2014	2015- 2016	2006- 2008	2013- 2014	2015- 2016		
Populacja	Liczba osobników ¹⁾	1	1	1	-	-		-	-	-	-	-	-	1	1	1
	Typ rozmieszczenia	-	1	1	-	-		-	-	-	1	-	-	1	1	1
	Liczba osobników generatywnych	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1
	Liczba osobników wegetatywnych	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	1
	Obecność siewek	-		1	-	-		-	-	-	1	1	-	1	1	1
	Stan zdrowotny	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
	Parametr Populacja	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Siedlisko gatunku	Powierzchnia potencjalnego siedliska	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1
	Powierzchnia zajętego siedliska	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
	Fragmentacja siedliska	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1
	Wysokie byliny/gatunki ekspansywne – konkurencyjne	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	1	1	1
	Wysokość runi	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	1	1	1
	Wojłok (martwa materia organiczna)	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	1	1	1
	Miejsca do kiełkowania	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1
	Negatywne wpływy z otoczenia	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	1
	Parametr Siedlisko gatunku	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Perspektywy ochrony		-	-	1	1	1		-	-	-	-	-	-	1	1	1
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)		-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1

¹⁾podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny

Tab.6.A. Podsumowanie zmian ocen stanu, jego parametrów i wskaźników w obszarach Natura 2000, w których powtarzano badania, w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku sierpiek różnolistny *Serratula lycopifolia* – monitoring zakończony - stan wyników badań na koniec roku 2016.

Nazwa wskaźnika i parametru/Stan ochrony		ZMIANY OCEN gatunku sierpiek różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i>							Suma obszarów, na których powtarzano badania	
		Liczba obszarów z daną zmianą oceny, w tym rzeczywistą								
		poprawa			pogorszenie			brak zmian		
		o 1 stopień	o 2 stopnie (z U2 na FV)	Razem poprawa	o 1 stopień	o 2 stopnie (z FV na U2)	Razem pogorszenie			
Populacja	Liczba osobników ¹⁾	-	-	-	1	-	1	-	1	
	Typ rozmieszczenia	-	-	-	-	-	-	1	1	
	Liczba osobników generatywnych	-	-	-	-	-	-	1	1	
	Liczba osobników wegetatywnych	-	-	-	1	-	1	-	1	
	Obecność siewek	-	-	-	1	-	1	-	1	
	Stan zdrowotny	-	-	-	-	-	-	1	1	
	Parametr Populacja	-	-	-	-	-	-	1	1	
Siedlisko gatunku	Powierzchnia potencjalnego siedliska	-	-	-	-	-	-	1	1	
	Powierzchnia zajętego siedliska	-	-	-	-	-	-	1	1	
	Fragmentacja siedliska	-	-	-	-	-	-	1	1	
	Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą	-	-	-	-	-	-	1	1	
	<u>Wysokie byliny/gatunki ekspansywne – konkurencyjne</u>	-	-	-	1	-	1	-	1	
	<u>Wysokość runi</u>	-	-	-	-	-	-	1	1	
	<u>Wołók (martwa materia organiczna)</u>	-	-	-	-	-	-	1	1	
	Miejsca do kiełkowania	-	-	-	-	-	-	1	1	
	Negatywne wpływy z otoczenia	-	-	-	1	-	1	-	1	
Parametr Siedlisko gatunku	-	-	-	-	-	-	1	1		
Parametr Perspektywy ochrony	1	-	1	-	-	-	-	1		

Nazwa wskaźnika i parametru/Stan ochrony	ZMIANY OCEN gatunku sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i>							Suma obszarów, na których powtarzano badania
	Liczba obszarów z daną zmianą oceny, w tym rzeczywistą							
	poprawa			pogorszenie			brak zmian	
	o 1 stopień	o 2 stopnie (z U2 na FV)	Razem poprawa	o 1 stopień	o 2 stopnie (z FV na U2)	Razem pogorszenie		
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)	-	-	-	-	-	-	1	1
UWAGI: np. podanie informacji o zmianach pozornych	Uwaga! W przypadku wskaźnika obecność siewek ze względu na jego nieokreślony stan (XX) w 2013 roku nie można określić trendu zmiany oceny.							

¹⁾podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny

OMÓWIENIE I PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

III.A.1. Wskaźniki stanu ochrony, aktualne oddziaływania i przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym kontynentalnym

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników populacji na obszarach Natura 2000

- **Liczba osobników (kardynalny)** – ocena FV.

Odnotowano około 1150 osobników na 2 stanowiskach. Wartość bardzo zbliżona do poprzedniego okresu monitoringowego.

- **Typ rozmieszczenia** – ocena FV.

Nie zanotowano zmian w stosunku do poprzedniego okresu monitoringowego. Dominował skupiskowy typ rozmieszczenia, pojedyncze pędy rosły w rozproszeniu.

- **Liczba osobników generatywnych** – ocena U1.

Spadek oceny z FV do U1 względem poprzedniego cyklu monitoringowego. W 2016 roku odnotowano 208 pędów kwitnących (18% populacji) w 2013: 180.

- **Liczba osobników wegetatywnych** – ocena U1.

Spadek oceny z FV do U1 względem poprzedniego cyklu monitoringowego. W 2016 r. było to około 940 osobników (82%) w 2013 r. - przynajmniej ok. 1000.

- **Obecność siewek** – ocena FV.

W poprzednim okresie monitoringu wskaźnik oceniono jako XX (nieznany).

- **Stan zdrowotny** – ocena FV.

Wskaźnik oceniony tak samo jak w poprzednim okresie monitoringowym. Nie stwierdzono pasożytów ani uszkodzeń roślin, kilka okazów rosnących w cieniu z zamartwymi pędami kwiatostanowymi

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników siedliska gatunku na obszarach Natura 2000

- Powierzchnia potencjalnego siedliska – FV.

Wskaźnik oceniony tak samo jak w poprzednim okresie monitoringowym – wynosi około 6,5 – 7,5 a.

- Powierzchnia zajętego siedliska – FV.

Obecnie jest to 2, 17 a. Ocena wskaźnika analogiczna jak w poprzednim okresie monitoringowym.

- Fragmentacja siedliska – FV.

Wskaźnik oceniony tak samo jak w poprzednim okresie monitoringowym (fragmentacja mała).

- Stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą (kardynałny) – U1.

W poprzednim cyklu monitoringu wartość wskaźnika oceniona na FV. Obecnie wartość wskaźnika wahają się od 3-4% do 30% (w poprzednim cyklu monitoringu do 10%).

- Wysokie byliny/gatunki ekspansywne – konkurencyjne” (kardynałny) – U1.

Obecne od 15% do 40%, w 2013 r. notowane w przedziale od 1 do 10-15%. Wskaźnik oceniony tak samo jak w poprzednim okresie monitoringowym.

- Wysokość runi – U1.

Obecnie 0,25-1,1 m, średnio 0,5 m, w 2013 r. w zakresie 40-70 cm. Wskaźnik oceniony tak samo jak w poprzednim okresie monitoringowym.

- Wołok (martwa materia organiczna) (kardynałny) – U1.

W 2016 r. 0-8,5 cm, średnio 3,5 cm, w 2013 3-5 cm. Wskaźnik oceniony tak samo jak w poprzednim okresie monitoringowym.

- Miejsca do kiełkowania – FV.

Stwierdzono poprawę wartości wskaźnika z 1-2% do 3-10%. Zmieniono ocenę z U1 na FV.

- Negatywne wpływy z otoczenia – U1.

W poprzednim cyklu monitoringu wartość wskaźnika oceniona na FV, obecnie na U1 ze względu na sąsiedztwo obu stanowisk i pól uprawnych. Poza tym na pojedynczych stanowiskach stwierdzono ruch turystyczny, ślady wydeptywania i zaśmiecania, nasadzenia orzecha włoskiego *Juglans regia*.

III.A.2. Stan ochrony i jego parametry w regionie biogeograficznym kontynentalnym – na obszarach Natura 2000

1. Stan i zmiany w czasie parametru populacji na obszarach Natura 2000

Ocena U1 – stan parametru niezadowolający, niższy w stosunku do poprzedniego okresu monitoringowego kiedy oceniony był na FV

2. Stan i zmiany w czasie parametru siedliska gatunku na obszarach Natura 2000

Ocena U1 – stan parametru niezadowolający, taki sam jak w poprzednim okresie monitoringowym.

3. Stan i zmiany w czasie parametru perspektyw ochrony gatunku na obszarach Natura 2000

Ocena FV – stan parametru właściwy, stwierdzono polepszenie oceny w stosunku do poprzedniego okresu monitoringowego, głównie dzięki zabiegom ochronnym prowadzonym w Górkach.

4. Stan ochrony gatunku i jego zmiany w czasie na obszarach Natura 2000

Ocena U1 – stan parametru niezadowolający, bez zmian w stosunku do poprzedniego okresu monitoringowego.

III.B. POZOSTAŁE TABELY DOTYCZĄCE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab.7. Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* – monitoring zakończony – stan wyników badań na koniec roku 2016

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Oceny gatunku sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i> na poszczególnych obszarach											
				Populacja			Siedlisko gatunku			Perspektywy ochrony			Stan ochrony (ocena ogólna)		
				Poprzednio	Teraz	2006-2008	2013-2014	2015-2018	Poprzednio	Teraz	2006-2008	2013-2014	2015-2018	Poprzednio	Teraz
				2006-2008	2013-2014	2015-2018	2006-2008	2013-2014	2015-2018	2006-2008	2013-2014	2015-2018	2006-2008	2013-2014	2015-2018
1.	PLH260003	Ostoja Nidziańska	świętokrzyskie	U1	FV	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1	
Suma o b s z a r ó w z danymi ocenami			FV	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
			U1	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
			U2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM liczba ocenianych obszarów/ ocen				1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	
UWAGI: brak															

Tab.8. Aktualne oddziaływania - **dane ogólne** - łącznie na badanych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* – monitoring zakończony – stan wyników badań na koniec roku 2016.

KOD	AKTUALNE ODDZIAŁYWANIE	Uszczegółowienie - wy tłumaczenie na czym ono polega	Liczba obszarów z danym oddziaływa ni e m - razem			Liczba obszarów Natura 2000 z danym wpływem i intensywnością oddziaływania na gatunek sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i>																							
						Wpływ																		Teraz 2015-2018					
			2006- 2008	2013- 2014	2015- 2018	+	0	-	+			0			-			+			0			-					
						Poprzednio 2009-2011									Poprzednio 2013-2014									Teraz 2015-2018					
A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C			
A02	Zmiana sposobu uprawy	-	0/1	1/1	0/1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
A04.03	Zarzucenie pasterstwa	-	0/1	1/1	0/1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
B01	Zalesianie	-	0/1	0/1	1/1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
E03.04	Inne odpady	Pojedyncze śmieci	0/1	0/1	1/1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	-	0/1	1/1	1/1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-		
K02.01	Ewolucja biocenotyczna	Postępujący proces sukcesji – zwiększenie bujności murawy.	0/1	1/1	1/1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-		
K02.03	Eutrofizacja	-	0/1	1/1	0/1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
K04.01	Konkurencja	-	0/1	1/1	0/1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Liczba obszarów, na których zdiagnozowano oddziaływania o danym wpływie i intensywności/liczba wszystkich monitorowanych obszarów						0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	
Liczba wystąpień oddziaływań o określonym wpływie i intensywności /liczba obszarów, na których zdiagnozowano oddziaływania o danej intensywności						0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	

Tab. 8A. Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* – monitoring zakończony – stan wyników na koniec 2016 r.

KOD	AKTUALNE ODDZIAŁYWANIE	Uszczegółowienie - wytłumaczenie na czym ono polega	Liczba ocenianych obszarów Natura 2000 razem	Liczba obszarów Natura 2000 na których zmiany nie nastąpiły	Liczba obszarów Natura 2000, na których nastąpiła poprawa ↑ w tym w intensywności	Liczba obszarów Natura 2000, na których nastąpiła pogorszenie ↓ w tym w intensywności
A02	Zmiana sposobu uprawy	-	1	1	0	0
A04.03	Zarzucenie pasterstwa	-	1	1	0	0
B01	Zalesianie	-	1	0	0	1
E03.04	Inne odpady	Pojedyncze śmieci (butelki, puszki)	1	0	0	1
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	-	1	0	1	0
K02.01	Ewolucja biocenotyczna	Postępujący proces sukcesji – zwiększenie bujności murawy.	1	0	0	1
K02.03	Eutrofizacja	-	1	0	1	0
K04.01	Konkurencja	-	1	0	1	0
Podsumowanie zmian:						

STAN I ZMIANY W CZASIE POSZCZEGÓLNYCH AKTUALNYCH ODDZIAŁYWAŃ DLA GATUNKU NA OBSZARACH NATURA 2000

Podsumowanie:

A02 Zmiana sposobu uprawy – oddziaływanie odnotowane w poprzednim cyklu monitoringu, obecnie nie stwierdzone (rodzaj użytkowania nie zmienił się od poprzedniego cyklu).

A04.03 Zarzucenie pasterstwa – oddziaływanie odnotowane w poprzednim cyklu monitoringu, obecnie nie stwierdzone (rodzaj użytkowania nie zmienił się od poprzedniego cyklu).

B01 Zalesianie – oddziaływanie negatywne o małym natężeniu, po raz pierwszy wykazane dla gatunku.

E03.04 Inne odpady, zaśmiecanie terenu. Oddziaływanie uznano za negatywne, o słabym natężeniu. Oddziaływanie wykazane po raz pierwszy.

G05.01 Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie. Oddziaływanie stwierdzone w drugim i trzecim cyklu monitoringu. Wcześniej ocenione jak negatywne o słabym natężeniu, obecnie – jako neutralne o słabym natężeniu. Zmiana klasyfikacji wynika z faktu, że oddziaływanie nie wpływa bezpośrednio na populację gatunku.

K02.01 Ewolucja biocenotyczna. Oddziaływanie negatywne, wykazywane we wszystkich cyklach monitoringu. Zmieniono ocenę natężenia – ze średniej na silną.

K02.03 Eutrofizacja – oddziaływanie negatywne wykazane w poprzednim cyklu monitoringu.

K04.01 Konkurencja – oddziaływanie negatywne wykazane w poprzednim cyklu monitoringu.

Komentarz

Najważniejszym oddziaływaniem jest postępujący proces sukcesji, na obecnym etapie prowadzący do zwiększenia bujności murawy.

Tab. 9. Przewidywane zagrożenia - dane ogólne tj. łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* – monitoring zakończony - stan wyników badań na koniec roku 2016

KOD	PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIE W PRZYSZŁOŚCI/	Uszczegółowienie tj. wytłumaczenie na czym polega ¹	Liczba obszarów Natura 2000 z gatunkiem sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i> z danym zagrożeniem			Liczba obszarów Natura 2000 z gatunkiem sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i> z daną intensywnością zagrożenia									
			poprzednio		teraz	Intensywność zagrożenia			A		B		C		
			w latach 2006-2008		w latach 2013-2014	w latach 2015-2018	poprzednio		teraz	poprzednio		teraz	poprzednio		teraz
			w	w	w	w	w	w	w	w	w	w	w	w	w
			latach 2006-2008	latach 2013-2014	latach 2015-2018	latach 2006-2008	latach 2013-2014	latach 2015-2018	latach 2006-2008	latach 2013-2014	latach 2015-2018	latach 2006-2008	latach 2013-2014	latach 2015-2018	
K02.01	Ewolucja biocenotyczna	Postępujący proces sukcesji – zwiększenie bujności murawy.	1/1	1/1	1/1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	
K02.02	Wyschnięcie / nagromadzenie materii organicznej	Nagromadzenie wojtoku.	0/1	1/1	1/1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	
K04	Międzygatunkowe interakcje wśród roślin	Możliwość zarastania przez krzewy i drzewa	1/1	0/1	0/1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
K04.01	Konkurencja	-	0/1	1/1	1/1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	
Liczba obszarów, na których zdiagnozowano oddziaływania o danym wpływie i intensywności/liczba wszystkich monitorowanych obszarów						0/1	1/1	1/1	1/1	0/0	1/1	1/1	0/0	0/0	
Liczba wystąpień oddziaływań o określonym wpływie i intensywności /liczba obszarów, na których zdiagnozowano oddziaływania o danej intensywności						0/0	2/1	2/1	2/1	0/0	1/1	1/1	0/0	0/0	

Tab.9.A. Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* – monitoring zakończony – stan wyników badań na koniec roku 2016

KOD	ZAGROŻENIE PRZEWIDYWANE W PRZYSZŁOŚCI	Uszczegółowienie – tj. wytłumaczenie na czym ono polega	Liczba ocenianych obszarów Natura 2000 z gatunkiem sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i>	Liczba obszarów Natura 2000 na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów Natura 2000, na których nastąpiła poprawa ↑ w tym w intensywności ³⁾	Liczba obszarów Natura 2000, na których nastąpiło pogorszenie ↓ w tym w intensywności
K02.01	Ewolucja biocenotyczna	Postępujący proces sukcesji – zwiększenie bujności murawy.	1	1	0	0
K02.02	Wyschnięcie / nagromadzenie materii organicznej	Nagromadzenie wojłoku.	1	0	0	1
K04	Międzygatunkowe interakcje wśród roślin	Możliwość zarastania przez krzewy i drzewa	1	0	1	0
K04.01	Konkurencja	-	1	0	1	0
Podsumowanie zmian						

STAN I ZMIANY W CZASIE W ZAKRESIE I INTENSYWNOŚCI POSZCZEGÓLNYCH PRZEWIDYWANYCH ZAGROŻEŃ DLA GATUNKU NA OBSZARACH NATURA 2000

Podsumowanie:

K02.01 Ewolucja biocenotyczna – postępujący proces sukcesji powodujący zwiększenie bujności murawy. Zagrożenie przewidywane o dużej intensywności, ocenione analogicznie jak w poprzednim monitoringu.

K02.02 Nagromadzenie materii organicznej. Zagrożenie nieprzewidywane w poprzednim okresie monitoringu, obecnie oceniono jego intensywność jako dużą.

K04 Zarastanie terenu przez drzewa i krzewy. Zagrożenie prognozowane po pierwszym cyklu monitoringu, obecnie nie przewidywane.

K04.01 Konkurencja. Zagrożenie o dużej intensywności, prognozowane w poprzednim cyklu monitoringu.

Komentarz:

Przewidywane zagrożenia dla gatunku to: ewolucja biocenotyczna, nagromadzenie materii organicznej, zarastanie terenu oraz konkurencja.

4. Wyniki monitoringu sierpika różnolistnego *Serratula lycopifolia* cała Polska podsumowanie

IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH INWAZYJNYCH

Tab.10. Lista gatunków obcych inwazyjnych stwierdzonych łącznie na stanowiskach w trakcie monitoringu dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* – monitoring zakończony – stan wyników badań na koniec roku 2016

Oceniony Obszar Natura 2000	Id stanowiska	Stanowisko gatunku sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i>		Obserwowane GATUNKI OBCE INWAZYJNE					
		w regionie ALP	w regionie CON	Poprzednio (lata 2006-2008)		Poprzednio (lata 2013-2014)		Teraz (lata 2015-2018)	
				Nazwa polska	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Nazwa łacińska
PLH260003 Ostoja Nidziańska	96	-	Górki	Nie stwierdzono		kolczurka klapowana	<i>Echinocystis lobata</i>	Nie stwierdzono	

Tabela 10.A. Porównanie stwierdzonych gatunków obcych inwazyjnych na stanowiskach gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* monitoring zakończony - stan wyników badań na koniec roku 2016

Lp.	STWIERDZONE GATUNKI OBCE INWAZYJNE NA STANOWISKACH GATUNKU SIERPIK RÓŻNOLISTNY <i>SERRATULA LYCOPIFOLIA</i>		Liczba stanowisk		
	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Poprzednio (lata 2006-2008)	Poprzednio (lata 2013-2014)	Teraz (lata 2015-2018)
1	kolczurka klapowana	<i>Echinocystis lobata</i>	-	1	-

PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH INWAZYJNYCH

Na stanowiskach omawianego gatunku odnotowano obecność 1 gatunku obcego: kolczurki klapowanej *Echinocystis lobata* stwierdzonej tylko w 1 cyklu monitoringu (w latach 2013-2014) i na 1 stanowisku. Obecności gatunku nie potwierdziły jednak aktualne prace prowadzone w 2016 roku.

V. UWAGI DO METODYKI EWENTUALNE PROPOZYCJE ZMIAN NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ

Badania najlepiej wykonywać w optimum rozwoju gatunku – około połowy czerwca. Stanowisko Górki leży na terenie stanowiącym własność prywatną – wymagana jest zgoda właściciela na wstęp oraz opłata (10 zł w 2016 roku). Na stanowisku w Skorocicach wskazana jest również dokładna penetracja części stanowiska zajętej przez zarośla śliwy domowej *Prunus domestica*, gdyż w obrębie tego siedliska występują liczne okazy sierpika (jednakże głównie w stadium wegetatywnym).

VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

Na stanowisku w Górkach były przeprowadzone zabiegi ochronne polegające na usunięciu części drzew i krzewów przez Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych w ramach projektu LIFE13 NAT/PL/000038 „Ochrona cennych siedlisk przyrodniczych na Ponidziu”. Istnieją także plany ekstensywnego wypasu. Dzięki temu w porównaniu do poprzedniego cyklu monitoringu zwiększono ocenę perspektyw ochrony stanowiska oraz lepiej oceniono wskaźniki: powierzchnia potencjalnego siedliska i jego fragmentacja. Stwierdzono jednak, prawdopodobnie jako efekt prowadzonych zabiegów, wzrost udziału ekspansywnych bylin. Na stanowisku w Skorocicach nie prowadzono żadnych zabiegów ochronnych, ale są one wskazane – szczególnie usunięcie i rozluźnienie dość zwartych zarośli śliw.

VII. INNE UWAGI

Brak.

VIII. WYKONAWCY MONITORINGU

Tab. 11. Eksperci lokalni badanych stanowisk dla gatunku sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia* wg obszarów Natura 2000 – monitoring zakończony - stan na koniec roku 2016

Lp.	Lokalizacja stanowiska dla gatunku sierpik różnolistny <i>Serratula lycopifolia</i>				Id stanowiska	Nazwa stanowiska	NAZWISKO EKSPERTA LOKALNEGO (wykonawcy monitoringu)		
	KOD Obszaru Natura 2000	obszar Natura 2000	Województwo, krajina geograficzna	Region biogeograficzny			Poprzednio		Teraz
							2006-2009	2013-2014	2016
1	PLH260003	Ostoja Nidziańska	świętokrzyskie	Kontynentalny	1	Rezerwat Skorocice	Joanna Perzanowska	Joanna Perzanowska	Bogusław Binkiewicz
2	PLH260003	Ostoja Nidziańska	świętokrzyskie	Kontynentalny	96	Górki	Joanna Perzanowska	Joanna Perzanowska	Bogusław Binkiewicz

IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU RODZAJU

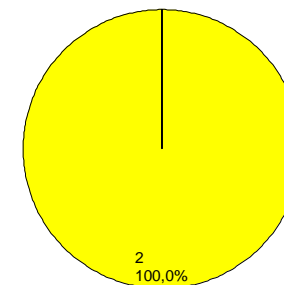
Jedyny znany rejon występowania sierpika różnolistnego *Serratula lycopifolia* w Polsce to Niecka Nidziańska (województwo małopolskie). Cała znana populacja tego gatunku występuje w granicach obszaru Natura 2000 PLH1260003 Ostoja Nidziańska. Utrzymanie populacji sierpika różnolistnego w dobrej kondycji wymaga prowadzenia zabiegów ochrony czynnej.

Najpoważniejszym zagrożeniem dla populacji sierpika jest ewolucja biocenotyczna – postępujące procesy sukcesji prowadzące do przemian w charakterze siedliska.

REGION KONTYNETALNY

Stan populacji (U1)

Obecnie w regionie kontynentalnym parametr został oceniony jako niezadowolający. Stan parametru pogorszył się w stosunku do poprzedniego okresu monitoringowego (poprzednio właściwy – FV). Na obniżenie oceny wskaźnika na obu stanowiskach (z FV na U1) wpłynęło zwiększenie udziału osobników będących w stadium wegetatywnym, przy nie zmienionej liczebności populacji.

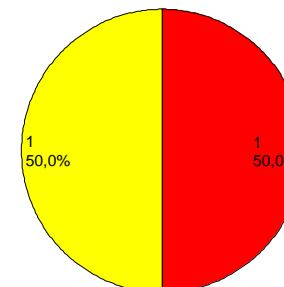

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Rysunek 3: Stan populacji gatunku

Stan siedliska (U2)

Obecnie stan siedliska w regionie kontynentalnym został oceniony jako zły i w stosunku do poprzedniego cyklu pogorszył się (poprzednio został oceniony jako niezadowolający – U1). Na jednym stanowisku stan parametru pozostał bez zmian (niezadowolający), a na drugim wcześniej uznany był za niezadowolający, a obecnie zły. Powodem obniżenia oceny była postępująca sukcesja w kierunku zbiorowisk zaroślowych, rozwój gatunków ekspansywnych oraz negatywne wpływy z otoczenia.

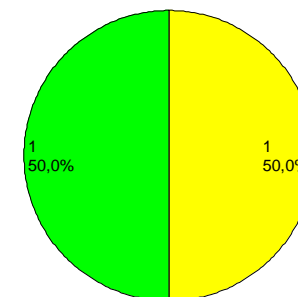

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Rysunek 4: Stan siedliska gatunku

Perspektywy ochrony (U1)

Zarówno poprzednio, jak i obecnie, perspektywy ochrony w regionie kontynentalnym zostały ocenione jako niezadowalające. Stan parametru na jednym stanowisku jest właściwy, a na drugim niezadowalający, dla jednego stanowiska zanotowano poprawę (zmiana oceny z U1 na FV), a na drugim brak zmian w stosunku do poprzedniego okresu monitoringowego. Polepszenie oceny wynikało z przeprowadzonych w 2015 roku zabiegów ochronnych polegających na usunięciu części drzew i krzewów. Teren dodatkowo ma być ekstensywnie wypasany.

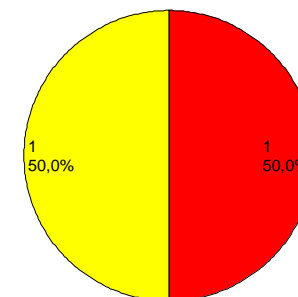

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowalający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznanym

Rysunek 5: Perspektywy ochrony gatunku

Stan ochrony (U2)

Obecnie stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym został oceniony jako zły i w stosunku do poprzedniego cyklu pogorszył się (poprzednio został oceniony jako niezadowalający – U1). Stan parametru na jednym stanowisku jest niezadowalający, a na drugim zły. W przypadku stanowiska w Górkach ocena pozostała bez zmian względem poprzedniego okresu monitoringu, w przypadku stanowiska w Skorocicach ocena uległa pogorszeniu. Powodem obniżenia oceny było pogorszenie się stanu siedliska.

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowalający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznanym

Rysunek 6: Ogólny stan ochrony gatunku